

УДК 37.013.42-051:376-054.73

Лук'янова К.А.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ДІТЬМИ-ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ

У даній статті розкрито теоретичні аспекти та практичні підходи роботи соціального педагога з дітьми-переселенцями з Луганської та Донецької областей України, які, опинившись заручниками надзвичайної психологічної напруги, страху та страждань, вимушені були покинути власні домівки у зв'язку з проведенням на цих територіях Антитерористичної операції та створенням загрози їх життю. Автором проаналізовано основні проблеми, які характерні для даної категорії населення, а також можливі наслідки негативних впливів на особистість дитини. Запропоновано основні напрямки соціально-педагогічної діяльності з дітьми-переселенцями, ефективна реалізація яких сприятиме подоланню негативних явищ особистісного розвитку та забезпеченню успішної соціалізації, активізації потенційних ресурсів, створенню сприятливих умов життєдіяльності особистості. Окрім того, автор розглядає організацію системи підтримки дітей-переселенців в окремих регіонах України.

Ключові слова: соціально-педагогічна діяльність, дезадаптація, соціально-педагогічна діагностика, соціальна профілактика, соціальне консультування, соціально-педагогічна корекція, соціально-педагогічна реабілітація.

Ситуація сьогодення яскраво демонструє нам нову соціальну реальність, загострення як національних, так і соціально-економічних проблем, наслідком яких є зміна ієрархії людських цінностей, погіршення людських взаємостосунків, занепад гуманістичних відносин. Воєнні дії на сході нашої країни, спрямовані на захист цілісності та незалежності української держави від зазіхань сусідів, є тому підтвердженням. У результаті цього зазнають страждань, відчують страх та безпорадність величезна кількість людей із Донецької та Луганської областей, які опинилися в епіцентрі політичного конфлікту. Подібна ситуація змушує сім'ї покидати власні домівки, шукати захисту та допомоги в інших регіонах заради збереження власного життя та здоров'я. Особливо це стосується дітей, для яких перебування у зоні воєнних дій стає травматичною подією, яка накладає значний відбиток на подальше життя особистості у разі відсутності своєчасної та якісної допомоги спеціалістів. Діти – це майбутнє нашої держави. І лише за умови сприяння особистісному розвитку малечі, забезпеченні належного виховного простору, створенні сприятливих умов для їх соціалізації та подолання наявних негараздів можемо сподіватися на

успішне процвітання та розквіт, благополуччя та стабільність України. Тому проблеми теоретичного обґрунтування та практичної реалізації напрямів діяльності соціального педагога з дітьми-переселенцями зі східних областей з метою подолання негативних явищ та створення комфортних умов для їх життєдіяльності стають виключно актуальними в українському суспільстві.

Аналіз наукових праць дав змогу виявити, що дослідники мають дещо різне бачення основних напрямків діяльності соціального педагога.

Так, А. Малько у структурі шкільної соціально-педагогічної діяльності виокремлює дві складові – внутрішню та зовнішню соціально-виховну діяльність, які перебувають у діалектичній взаємозалежності. Основними напрямками внутрішньої соціально-педагогічної діяльності дослідниця вважає діагностику; захист та охорону прав дитини; реалізацію соціального виховання, яке включає організацію життєдіяльності, соціально-педагогічну корекцію та реабілітацію; керування соціально-педагогічною діяльністю. А зовнішня соціально-педагогічна діяльність школи передбачає “діагностування мікросоціуму, реалізацію соціального виховання у мікросередовищі та координацію виховної діяльності з іншими соціальними інституціями” [10, с. 38-39].

В. Поліщук зазначає три рівні здійснення соціально-педагогічної діяльності, кожен з яких передбачає виконання соціальним педагогом відповідних функцій: “ на макрорівні реалізуються організаційно-управлінська, дослідницька, діагностико-прогностична, просвітницька, моніторингово-оцінна функції, а також функції впливу на соціальну політику та забезпечення соціально-педагогічної діяльності різноманітних відомств; мезорівень передбачає здійснення комунікативної, посередницької, профілактичної, соціально-терапевтичної, соціально-виховної, соціально-реабілітаційної та координаційно-посередницької функцій; на мікрорівні реалізуються діагностична, просвітницька, прогностична, педагогічно-терапевтична, корекційно-реабілітаційна, охоронно-захисна, мобілізаційно-спонукальна, реабілітаційно-адаптивна, попереджувально-профілактична функції ” [12, с. 81-82].

Н. П. Краснова зауважує, що школі притаманні три домінуючі аспекти соціально-педагогічної роботи: 1) участь в управлінні школою здійснюється через консультування адміністрації, методичну роботу та позашкільну взаємодію; 2) участь у виховному процесі передбачає реалізацію внутрішньошкільного моніторингу та соціально-педагогічної реабілітації; 3) участь в організації виховного середовища дитини, що включає супровід дитини в сім’ї, роботу із соціальним оточенням дитини, участь у роботі батьківського колективу [7; 8].

Широкого поширення набув підхід, згідно з яким напрямки соціально-педагогічної діяльності виокремлюються у відповідності з категорією клієнтів, які потребують допомоги, – з важкими підлітками, молоддю, безробітними, людьми похилого віку тощо. Це стосується й переселенців зі

східних областей України, які опинилися в складній життєвій ситуації та потребують допомоги широкого спектру, зокрема й соціально-педагогічної. Але дана проблема не була актуальною для нашої країни до сьогоднішнього часу, тому й дослідження з даної тематики майже не представлені.

Мета статті полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні особливостей та потенціалу основних напрямів діяльності соціального педагога з дітьми-переселенцями зі східних областей.

Основні завдання:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з метою виявлення сутності даної проблематики.
2. Теоретично обґрунтувати потенціал основних напрямів роботи соціального педагога у подоланні негативних явищ особистісного розвитку дітей-переселенців та забезпеченні їх успішної соціалізації.
3. Проаналізувати стан даної проблеми в окремих регіонах та особливості її подолання.

Гуманізм, як ідея про найвищу цінність людини у світі, є фундаментом та основним критерієм успішного та гармонійного розвитку особистості. Особливо це стосується дітей, які, у зв'язку з надмірною чутливістю психіки до будь-яких зовнішніх впливів і неможливістю адекватного реагування на стресові події, потребують особливої уваги, турботи та піклування як зі сторони батьків, так і зі сторони спеціалістів освітнього закладу – соціальних педагогів, психологів та педагогів.

Тому й система заходів щодо охорони дитинства у нашій державі полягає у «забезпеченні належних умов для охорони здоров'я, навчання, виховання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку дітей, їх соціально-психологічної адаптації та активної життєдіяльності, зростання в сімейному оточенні в атмосфері миру, гідності, взаємоповаги, свободи та рівності» [1]. Лише у випадку реалізації зазначених заходів можливий всебічний і гармонійний розвиток особистості дитини.

Особливе занепокоєння викликають діти, які тривалий час перебували у зоні бойових дій і змушені були залишити власні домівки з батьками або наодинці з метою збереження життя. Для особи будь-якого віку, чи то молодшого шкільного, чи підліткового, війна – це страх, біль, жахіття, страждання, смерть. Це й психотравмуючий фактор, який може доповнитися втратою батька або матері, спричинити зниження почуття захищеності. Наслідком даної ситуації може стати реакція дезадаптації.

Д. М. Ісаєв реакції дезадаптації тлумачить як «відносно короточасні психогенні розлади, які виникають при зіткненні особистості зі складними чи нездоланими обставинами і порушують нормальне пристосування до умов існування». В складних випадках вони представлені хворобливими станами з переважно психічними, психомоторними і психосоматичними розладами, або ж їх поєднанням в структурі неврозів, аномального розвитку особистості або

психопатій [6, с. 56]. Проявами реакцій дезадаптації можуть бути порушення соціального пристосування, руйнівні дії, агресивність, порушення дисципліни та поведінки, суїцидальна поведінка тощо. Зазначені прояви мають психологічний характер. Та ними стан дитини-переселенця не обмежується.

На нашу думку, психологічні труднощі у поєднанні з необхідністю переселення в інший регіон актуалізують проблему соціальної дезадаптації дітей, яка порушує взаємодію особистості із середовищем, процес соціального розвитку, соціалізації дитини, спричиняє невідповідність соціальних можливостей особи соціальним вимогам життя, створює перешкоди на шляху повноцінного особистісного становлення. Ми вважаємо, що в даному випадку доречно вести мову, за визначенням Н. В. Зимівець, про дезадаптацію “ як результат – якісно новий стан, не відповідний умовам середовища, не типовий для цієї дитини, з огляду на колишню поведінку і ставлення до однолітків, навчання та виховання ” [5, с. 57]. Окрім того, у дітей-переселенців можливі труднощі у адаптації до нового закладу освіти (дитячий садок, школа, професійно-технічний заклад), у налагодженні соціальних контактів, у виконанні належним чином навчальної або ігрової діяльності, що у сукупності призводить до неможливості реалізації своєї соціальної ролі. Таким чином, дитині необхідне соціально-педагогічне сприяння її розвитку, реалізації життєвих потреб та індивідуальних можливостей.

З огляду на широкий спектр проблематики дітей-переселенців, ми вважаємо за необхідне залучити до роботи соціального педагога задля надання цій категорії клієнтів комплексної допомоги, яка сприятиме відновленню соціального статусу особистості. З метою надання висококваліфікованої та ефективної допомоги даній категорії населення соціальний педагог повинен віднайти оптимальний баланс між емоційним та розумовим розвитком особистості, між розумним впливом на дитину та її свободою, відповідальністю за свої дії, між необхідністю засвоєння суспільного досвіду та прагненням до самореалізації. В цьому віддзеркалюється гуманістична спрямованість діяльності соціального педагога, визнання ним гідності та цінності кожної особистості.

Оскільки соціальний педагог, за визначенням Т. Й. Шугай, “ є фахівцем із виховної роботи з дітьми, підлітками, молоддю, дорослими, який покликаний створювати сприятливі соціальні умови для розвитку та соціалізації особистості, його роль у роботі з дітьми-переселенцями стає визначальною ” [15, с. 10]. Соціальний педагог має забезпечити комфортні умови життєдіяльності дитини, виступати у ролі адвоката і гаранта прав та інтересів особистості. Також варто зазначити, фахівець сприяє активізації внутрішнього потенціалу дитини, залученню прихованих ресурсів до подолання її проблем, що у майбутньому послугує не лише покращенню життєдіяльності особистості, а й сприятиме виробленню власної життєвої

позиції та творчому самовираженню. Тому соціальний педагог, на думку В. І. Алексеевої, є “носієм світла у вихованні дитини” [2, с. 9].

У зв’язку з цим маємо намір визначити основні напрями діяльності соціального педагога з дітьми-переселенцями. На нашу думку, до найважливіших з них, які потребують першочергової реалізації, відносяться діагностика та прогнозування, профілактика, соціально-педагогічна корекція та реабілітація, консультування. Розкриємо суть кожного з зазначених напрямків.

Соціально-педагогічна діагностика передбачає визначення особливостей розвитку дитини у соціальному середовищі, актуального психологічного стану, її соціальних взаємовідносин з оточуючим світом, впливу на її особистість різноманітних зовнішніх факторів з метою порівняння особливостей її розвитку з відповідними науково визначеними еталонами. Результатом діагностики є встановлення соціальним педагогом соціального діагнозу, тобто констатація порушень у розвитку або поведінці дитини. Постановка соціального діагнозу передбачає врахування особливостей виховного мікросоціуму дитини та специфіки родинного виховання. Вивчення особистості дитини, зокрема й дитини-переселенця, на думку Ю. В. Мельник, Ж. В. Серкіс та С. В. Шаргородської, “ повинно бути спрямоване не стільки на викриття недоліків, скільки на пошук резервів особистості, її потенціалів та нерозкритих можливостей, а також здійснюватися в контексті соціальних відносин ” [13, с. 34]. Точно встановлений соціальний діагноз дає можливість фахівцю здійснювати прогнозування, тобто передбачати можливі варіанти розвитку дитини-переселенця, а також розробку на цій основі проекту соціально-педагогічної допомоги з урахуванням особливостей дитини.

Оскільки дитини, яка перебувала в зоні воєнних дій, зазнала впливу негативних факторів різного походження, то й для виявлення наявних проблем та постановки точного діагнозу соціальний педагог, реалізуючи цей напрямок діяльності, має діяти в узгодженій єдності з іншими спеціалістами – психологами, медиками, педагогами. Лише за умови здійснення комплексної діагностики соціальному педагогу відкривається шлях до особистості дитини та надання їй кваліфікованої допомоги.

Наступним напрямком діяльності соціального педагога з дітьми-переселенцями є **соціальна профілактика**. Т. В. Журавель визначає соціальну профілактику як “ напрямок соціально-педагогічної діяльності, що передбачає комплекс соціальних, економічних, правових, медичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на запобігання, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі ” [3, с. 86]. Оскільки діти-переселенці є вразливою категорією, яка страждає від соціальних та психологічних проблем, соціальному педагогу важливо не допустити впливу й інших негативних факторів, які можуть виявитися для дитини у новому соціальному середовищі неочікуваними та сприяти посиленню емоційної

напруги. Тим паче стресовий стан дитини знижує її опірність, що може спричинити залучення особистості у зв'язку з її підвищеною навіюваністю до сумнівних соціальних груп та здійснення девіантної поведінки. Тому основне його завдання полягає у подоланні в новому для дитини соціальному середовищі будь-яких негативних процесів та впливів, а також створенні сприятливих та комфортних умов для успішної адаптації, повноцінного розвитку особистості та збереження її здоров'я як фізичного, так і соціального, психологічного, духовного.

Розглянемо такий напрямок діяльності соціального педагога як **консультування**. А. С. Лобанова та Л. В. Калашнікова визначають соціальне консультування “ як технологію надання соціальної допомоги шляхом цілеспрямованого інформаційного впливу на людину чи малу групу з приводу їхньої соціалізації, відновлення й оптимізації соціальних функцій, орієнтирів, вироблення соціальних норм спілкування ” [9, с. 227]. Проведення консультування соціальним педагогом покликане надати дитині-переселенцю допомогу у вирішенні складних життєвих обставин, з якими самостійно вона впоратися не в змозі. Варто зауважити, що соціальний педагог не вирішує проблему дитини, а допомагає їй віднайти оптимальні шляхи її вирішення. В процесі консультативної допомоги відбувається підтримка дитини, зниження рівня тривоги та подолання стресової ситуації, а також допомога у вирішенні внутрішньоособистісного чи міжособистісного конфлікту, налагодженні взаємостосунків із соціальним оточенням.

Задля ефективної допомоги дитині-переселенцю у подоланні проблем та успішному функціонуванні у соціумі до консультативної діяльності варто залучати й батьків дитини. Це дасть змогу надати їм рекомендації з приводу підтримки та піклування про дитину у складний для неї період, сприятиме налагодженню контактів у системі «дитина – батьки» та створенні позитивної сімейної атмосфери.

Соціальному педагогу необхідно дотримуватися послідовності етапів консультування:

1. Встановлення позитивного контакту з особою, яка потребує допомоги, а також створення психологічного комфорту.
2. Вивчення проблеми особистості та причин її виникнення.
3. Визначення мети консультативного процесу.
4. Спільне вироблення способів вирішення проблеми та реалізація найоптимальнішого з них.
5. Підведення підсумків взаємодії.

Лише за умови високого професіоналізму та здійснення соціальним педагогом у ході консультативного процесу послідовних кроків консультація матиме ефективний результат.

Важливим напрямком у діяльності соціального педагога з дітьми-переселенцями є **соціально-педагогічна корекція**. Суть її полягає у застосуванні комплексу психолого-педагогічних методів задля виправлення

наявних недоліків у розвитку дитини, її соціалізації та поведінці. Соціальний педагог, здійснюючи цей напрямок діяльності, має поставити за мету досягнення позитивних особистісних змін у дитини. Окрім того, варто звертати увагу на вирішення наявних проблем у системі «дитина – суспільство», оскільки соціальна взаємодія та успішна соціалізація особистості є гарантом повноцінного розвитку особистості. Соціально-педагогічна корекція передбачає не лише подолання та виправлення недоліків розвитку та негативних форм поведінки, а й сприяє розвитку та формуванню ефективних соціальних навичок дитини, посиленню її адаптивної поведінки та успішній інтеграції в суспільне життя, що безперечно необхідно дитині-переселенцю.

Доречним у корекційній роботі з дітьми-переселенцями, на нашу думку, є використання арт-терапевтичних методів (ігрова, музична, танцювальна терапія, казкотерапія тощо), оскільки зазначені способи творчості є найдоступнішими та найпривабливішими видами творчої діяльності для дитини.

Основними функціями корекційної діяльності, які виокремлює Н. В. Зверико, посилаючись на А. І. Кочеткова, є:

- “ виправлення – заміна негативних якостей та форм поведінки дитини-переселенця на позитивні;
- відновлення – відтворення позитивних якостей дитини-переселенця, які були характерними для неї до виникнення травмуючої ситуації;
- компенсування – формування прагнення компенсувати той чи інший недолік шляхом залучення до діяльності, яка захоплює дитину та сприяє її самореалізації;
- стимулювання – активізація позитивної соціально корисної діяльності дитини-переселенця ” [4, с. 63].

Лише за умови якісного здійснення соціальним педагогом зазначених функцій можемо сподіватися на ефективний результат соціально-педагогічної корекції з дітьми-переселенцями.

Не менш важливим напрямком у роботі з даною категорією клієнтів є **реабілітаційна діяльність** соціального педагога, яка сприяє відновленню здатності особистості до нормальної та повноцінної життєдіяльності у суспільстві. В. Николаєва визначає соціальну реабілітацію як комплекс заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених індивідом суспільних зв'язків та відносин унаслідок стану здоров'я зі стійкими розладами функцій організму або ж зміни соціального статусу [11, с. 6]. Реабілітаційні заходи сприяють відновленню соціальних зв'язків дитини-переселенця, яка опинилася у новому соціальному середовищі, залученню її до суспільно-корисної діяльності, формування почуття соціальної значущості та позитивного відношення до суспільного життя. Складність виникає у роботі з дітьми-інвалідами, які вимушені були мігрувати у безпечні регіони,

оскільки в даному випадку реалізація реабілітаційного напрямку діяльності матиме подвійний характер, потребуватиме високої компетентності соціального педагога та тривалого часу роботи.

Серед завдань реабілітації, на яких наголошує В. Николаєва, виокремимо, на нашу думку, найголовніші у роботі з дітьми-переселенцями:

- “ відновлення соціального статусу дитини в сім’ї, колективі ровесників, суспільстві, що залежить від найближчого мікросередовища;
- відновлення навичок спілкування, яке найчастіше здійснюється шляхом організації дитячого дозвілля;
- відновлення необхідного рівня освіти;
- відновлення структури ігрової та навчальної діяльності ”[11, с. 7].

Таким чином, реабілітаційна діяльність сприяє відновленню самостійності дитини та активізації її потенційних можливостей у новому соціальному середовищі.

Ще одним важливим напрямком соціально-педагогічної діяльності з дітьми-переселенцями є **організація дозвілля** та координація роботи з соціальними закладами та організаціями. Це сприятиме включенню дитини до нового соціального середовища та адаптації до нього, відновленню навичок успішної взаємодії з однолітками, активізації прихованих можливостей дитини через залучення до творчих видів діяльності, формуванню духовних цінностей та культурних традицій завдяки участі дітей у різноманітних святах, спортивних змаганнях, творчих конкурсах, а також забезпеченню психологічного комфорту особистості. Тому, безперечно, соціальний педагог повинен здійснювати взаємодію та співпрацю з різноманітними соціальними інститутами, що забезпечить дітям-переселенцям активну життєдіяльність.

Варто зазначити, що соціальний педагог, плануючи роботу із дітьми-переселенцями, має враховувати їх вікові особливості. Соціальна ситуація розвитку, яка визначає особливості взаємовідносин з оточуючими людьми, провідний вид діяльності, відповідні новоутворення, система вимог до людини, характер знань та досвіду визначають специфічні особливості кожного вікового періоду, у відповідності з яким необхідно реалізовувати зазначені напрямки роботи. Проте вікові особливості проявляються й через індивідуальні варіації особистості, які обумовлені її психічними властивостями. Тому, працюючи над розробкою програми соціально-педагогічної допомоги, фахівець спирається на специфіку віку та індивідуальні особливості кожної дитини-переселенця.

В усіх областях України здійснюється організація роботи, спрямована на підтримку сімей з території південних та східних областей. Не становить виняток й Дніпропетровська область, зокрема м. Кривий Ріг. Розпорядженням голови Дніпропетровської обласної адміністрації затверджено план заходів щодо підтримки у забезпеченні життєдіяльності цих сімей, серед яких важливе місце посідають організація постійного

супроводу сімей-переселенців фахівцями із соціальної роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ), організація навчання та виховання дітей у дошкільних та шкільних навчальних закладах тощо [14]. З 01.01 2015 у Криворізькому ЦСССДМ на обліку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, перебуває 225 сімей, в яких виховується 371 дитина, з них взято під соціальний супровід 62 сім'ї (91 дитина). На 12.02.2015 у м. Кривий Ріг у дошкільні навчальні заклади влаштовано 253 дитини, у школи – 707 дітей. Безперечно із ЦСССДМ співпрацюють й соціальні педагоги навчальних закладів, які сприяють здійсненню зазначених напрямків діяльності з даною категорією дітей задля активізації їх потенційних можливостей, відновлення їх соціального статусу та психологічного комфорту.

Зважаючи на складну соціально-політичну ситуацію, яка склалася в нашій державі, вважаємо за необхідне активізувати соціально-педагогічну діяльність, спрямовану на надання допомоги найбільш вразливій категорії населення зі сходу України – дітям-переселенцям. Ефективна реалізація зазначених напрямків роботи соціального педагога, на нашу думку, сприятиме успішній соціалізації дитини, активізації її потенційних можливостей, подоланню негативних явищ, які впливають на розвиток особистості, відновленню соціального статусу та навичок соціальної взаємодії з оточуючими, а також виробленню власної життєвої позиції та творчій самореалізації.

Наразі проблема соціально-педагогічної допомоги дітям-переселенцям зі сходу країни є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Використана література:

1. Закон України «Про охорону дитинства» [Електронний ресурс] : Верховна Рада України ; Закон від 26.04.2001 № 2402-III. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2402-14/page> – Назва з титул. екрану.
2. Алексеева В. І. Гуманізуюча місія соціального педагога в освітньому закладі на сучасному етапі / В. І. Алексеева // Виховна робота в школі. – 2009. – № 5 (54). – С. 2-9.
3. Журавель Т. В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка: [навчальний посібник] / [О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко] ; за ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2013. – Розд. 3, 3.4. – С. 85-101.
4. Заверико Н. В. Соціально-педагогічна корекція : розвиток поняття в історичній перспективі / Н. В. Заверико // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2 (13). – С. 60-64.

5. Зимівець Н. В. Соціальна дезадаптація дітей та молоді / Н. В. Зимівець // Соціальна педагогіка : [Навчальний посібник] / [О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко] ; за ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2013. – Розд. 2, 2.4. – С. 55-66.
6. Исаев Д. Н. Предупреждение реакций дезадаптации (кризисных состояний) // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 3. – С. 56-61.
7. Краснова Н. П. Напрями та типові технології діяльності соціального педагога в загальноосвітній школі / Н. П. Краснова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2011. – № 1. – С. 71-81.
8. Краснова Н. П. Технології роботи соціального педагога в загальноосвітній школі / Н. П. Краснова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2010. – № 4. – С. 97-105.
9. Лобанова А. С. Калашнікова Л. В. Соціально-психологічні аспекти роботи з підлітками, схильними до девіацій : [Навч. посібник] / А. С. Лобанова, Л. В. Калашнікова. – К. : Каревела, 2012. – 368 с.
10. Малько А. Соціальна педагогіка в школі : культурологічний аспект // Рідна школа. – 2001. – № 3. – С. 36-40.
11. Николаєва В. Соціальна реабілітація як одна з перспективних технологій сучасності // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2007. – № 4. – С. 4-9.
12. Поліщук В. Сфери професійної діяльності та функції соціального педагога // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2007. – № 3. – С. 79-87.
13. Професія соціальний педагог / [упоряд. : О. Главник] ; за заг. ред. К. Шендеровського, І. Ткач. – К. : Главник, 2006. – 112 с. – (Бібліотечка соціального працівника).
14. Розпорядження голови обласної державної адміністрації «Про організацію роботи щодо підтримки сімей з території південних та східних областей України» : Дніпропетровська обласна державна адміністрація ; розпорядження від 27.05.2014 № Р-288/0/3-14.
15. Шугай Т. Й. Професійне становлення соціального педагога / Т. Й. Шугай // Виховна робота в школі. – 2009. – № 5 (54). – С. 10-13.

ЛУКЪЯНОВА ЕКАТЕРИНА АНДРЕЕВНА, Направления деятельности социального педагога с детьми-переселенцами.

В данной статье раскрыты теоретические аспекты и практические подходы работы социального педагога с детьми-переселенцами с Луганской и Донецкой областей Украины, которые, оказавшись заложниками психологического напряжения, страха и страданий, вынуждены были покинуть собственное жилье в связи с проведением на этих территориях

Антитеррористической операции и созданием угрозы их жизни. Автором проанализировано основные проблемы, которые характерны для данной категории населения, а также возможные последствия неблагоприятных влияний на личность ребенка. Предложено основные направления социально-педагогической деятельности с детьми-переселенцами, эффективная реализация которых будет способствовать преодолению негативных явлений личностного роста и обеспечению успешной социализации, активизации потенциальных ресурсов, созданию благоприятных условий жизнедеятельности личности. Помимо этого, автор рассматривает организацию системы поддержки детей-переселенцев в конкретных регионах Украины.

Ключевые слова: социально-педагогическая деятельность, дезадаптация, социально-педагогическая диагностика, социальная профилактика, социальное консультирование, социально-педагогическая коррекция, социально-педагогическая реабилитация.

LUK'YANOVA YEKATERINA, *Directions to activity of social teacher with children-migrants.*

In this article theoretical aspects and practical approaches of work of social teacher are exposed with children-migrants from the Lugansk and Donetsk areas of Ukraine, which, finding oneself the hostages of extraordinary psychological tension, fear and sufferings, the forced were to abandon own houses in connection with a leadthrough on these territories of the Anti-terror operation and creation of threat their life. An author is analyses basic problems, what characteristic for this category of population, and also possible consequences of negative influences, on personality of child. Basic directions of socialpedagogical activity are offered with children-migrants, effective realization of which will be instrumental in overcoming of the negative phenomena of personality development and providing of successful socialization, activation of potential resources, creation of favourable terms of vital functions of personality. Except for that, an author examines organization of the system of support of children-migrants in the separate regions of Ukraine.

Keywords: socialpedagogical activity, deconditioning, socialpedagogical diagnostics, social prophylaxis, social advising, socialpedagogical correction, socialpedagogical rehabilitation.